

Klinik Uygulama Deneyimi Yaşayan Öğrenci Hemşirelerin Depresyon Düzeyleri ve Bakım Davranışları Arasındaki İlişki

The Relationship Between Depression Levels and
Care Behaviors of Nursing Students Who Have
Clinical Practice Experience

Büşra Aleyna ÖNVER BAYRAK¹, Nigar ÜNLÜSOY DİNÇER²

¹Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Rize
• onverbusra@gmail.com • ORCID > 0000-0002-0197-1306

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Ankara
• nigardincer@yahoo.com • ORCID > 0000-0002-9578-5669

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 25 Ocak / January 2022

Kabul Tarihi / Accepted: 13 Haziran / June 2022

Yıl / Year: 2022 | **Cilt – Volume:** 7 | **Sayı – Issue:** 2 | **Sayfa / Pages:** 363-380

Atıf/Cite as: Önver Bayrak, B. A., ve Ünlüsoy Dinçer, N. "Klinik Uygulama Deneyimi Yaşayan Öğrenci Hemşirelerin Depresyon Düzeyleri ve Bakım Davranışları Arasındaki İlişki" Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi 7(2), August 2022: 363-380.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Büşra Aleyna ÖNVER BAYRAK

Yazar Notu / Author Note: Bu çalışma 18. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresinde (25-27 Nisan 2019 Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi) poster bildiri şeklinde sunulmuştur.

KLİNİK UYGULAMA DENEYİMİ YAŞAYAN ÖĞRENCİ HEMŞİRELERİN DEPRESYON DÜZEYLERİ VE BAKIM DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

ÖZ:

Amaç: Çalışma klinik uygulama deneyimi yaşayan hemşirelik öğrencilerinin depresyon düzeyleri ile bakım davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı ilişkisel araştırma tasarımında gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Çalışma; bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde klinik uygulama deneyimi yaşayan 503 hemşirelik öğrencisinden çalışmaya katılmayı kabul eden, formlardaki tüm soruları cevaplandıran 234 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “Beck Depresyon Ölçeği” ve “Bakım Davranışları Ölçeği-24” ile 10 Mart-15 Mayıs 2019 tarihleri arasında yüz yüze veri toplama yöntemi ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 programında yapılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.63 ± 1.40 olup, %80.0’i kadındır ve yaklaşık yarısı (%54.7) hemşirelik bölümünü isteyerek tercih etmiştir. Öğrencilerin %5.6’sının ($n=13$) şiddetli depresif belirtiler gösterdiği ve “Beck Depresyon Ölçeği” puan ortalamalarının 13.42 ± 9.00 olduğu saptanmıştır. “Bakım Davranışları Ölçeği-24” toplam puan ortalamaları 4.88 ± 0.66 olan öğrenciler en yüksek puan ortalamasını ölçeğin “saygılı olma” alt boyutundan almışlardır. Beck Depresyon Ölçek puanı ve Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak önemli fakat zayıf düzeyde negatif yönlü bir korelasyon saptanmıştır ($p<0.05$; $r=-0.207$).

Sonuç ve Öneriler: Bu çalışma öğrencilerin depresyon düzeylerinin yüksek olmasının onların bakım davranışlarına etkisinin zayıf düzeyde etki ettiğini göstermiştir. Öğrencilerin aldıkları eğitim sayesinde meslekte profesyonelleşme konusunda adım attıklarını yani kişisel ruhsal durumlarını hasta bakım davranışlarına çok da yansıtmadıkları görülmüştür. Çalışmamızın sonucunda ise öğrenciler için depresyona neden olan tüm durumların belirlenmesi, öğrencileri sosyal etkinliklerle desteklenmesi, öğrencilerin önerileri de göz önüne alınarak klinik uygulamaların şekillenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bakım Davranışı; Depresyon; Hemşirelik; Hemşirelik Bakımı; Öğrenci Hemşire.

THE RELATIONSHIP BETWEEN DEPRESSION LEVELS AND CARE BEHAVIORS OF NURSING STUDENTS WHO HAVE CLINICAL PRACTICE EXPERIENCE

ABSTRACT:

Aim: The study was carried out in a descriptive relational research design to determine the relationship between depression levels and care behaviors of nursing students who have clinical practice experience.

Method: The study was conducted with 234 students, who accepted to participate in the study and completed the forms, out of 503 nursing students who had previous clinical practice experience in the nursing department of a state university. Data were collected with face-to-face data collection method using "Introductory Information Form", "Beck Depression Scale" and "Caring Behaviors Scale-24" between March 10- May 15, 2019. The analysis of the obtained data was carried out using the SPSS 22.0 program.

Results: The mean age of the students participating in the study was 20.63 ± 1.40 years, 80.0% of them were women, and about half (54.7%) of them willingly preferred the nursing department. It was stated that 5.6% (n=13) of the students showed severe depressive symptoms and that "Beck Depression Scale" mean score was found to be 13.42 ± 9.00 . Students with a total mean score of 4.88 ± 0.66 on the "Caring Behaviors Scale-24" got the highest mean score from the "being respectful" sub-dimension of the scale. A statistically significant but weak negative correlation was found between the Beck Depression Scale score and the Caring Behaviors Scale-24 total and sub-dimensions ($p < 0.05$; $r = -0.207$).

Conclusion and Suggestions: This study has shown us that the high level of depression in students has a weak effect on their care behaviors. It has been observed that the students have taken steps towards professionalization in the profession thanks to the education they have received, that is, they have not reflected their personal mental state very much on their patient care behavior. As a result of our study, it is proposed to identify all the conditions that cause depression in students, to support students with social activities, and to shape clinical practice taking into account the recommendations of students.

Keywords: Care Behavior; Depression; Nursing; Nursing Care; Student Nurse.

GİRİŞ

Hemşirelik içinde bulunduğumuz yüzyıl başta olmak üzere tarih boyunca kendini hızlı bir şekilde yenileyip geliştiren; birey, aile ve toplumun tam iyilik halinin sürdürmesini sağlayan ve bakıma temellenmiş profesyonel bir sağlık disiplindir (Erer,2015; Görüş,2013; Karadağlı,2015; Labrague,2017).

Bakım, bakım verme sorumluluğunu üstlenen ve bakıma ihtiyaç duyan kişiler arasındaki emek verilen ve özen gösterilmesi gereken, temelinde inanç, anlayış, tutumlar ve değerlerin olduğu bir kavramdır (Gül&Dinç, 2018). Hemşirelik bakımı ise literatürde “hemşirenin fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden mevcut ya da olası sağlık problemlerine sahip bireyin bakım gereksinimlerini belirlemeye, karar vermeye, uygulamaya, değerlendirmeye ve bireyin kendi gereksinimlerini karşılayabilir düzeye getirmeye yönelik kurduğu ve savunucu bir ilişki türü, etik ve yasal sorumluluğudur” şeklinde detaylı bir şekilde tanımlanmıştır (Göçmen Baykara, 2014).

Leininger “bakım hemşireliktir ve hemşirelik bakımdır” ifadeleriyle bakım kavramı ve hemşireliğin ayrılmaz bir bütün olduğunu vurgulamıştır. Hemşireliğin bakım üzerine temellenmesi, bakımı hemşirelikte en önemli bağımsız fonksiyon konumuna getirmiş ve hızla gelişmekte olan dünyada sağlık bakım hizmetlerindeki en önemli belirleyici görevini üstlenmiştir (Macintosh, 2000; Uzelli Yılmaz ve ark., 2017).

Hemşirelik bakımı bilimsel bilgi, beceri ve deneyimlerle somut olarak ortaya konulabilen eylem boyutu ile duygular, etik değerler içeren duygusal boyuttan oluşan ayrılmaz bir bütündür (Gül&Dinç, 2018). Bakımın temel bileşenleri olan eylem ve duygusal boyut hemşirelik öğrencilerine öğrencilik yaşantılarında kazandırılmaktadır. Lisans düzeyinde verilmesi gereken hemşirelik eğitimi, birbirini tamamlayan teorik ve uygulamalı alanları içermelidir. Klinik eğitim pratik uygulama ve teorik bilginin bütünleşmesini ve öğrenci hemşirelerin yaşayarak öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. Bakım davranışları da aynı şekilde lisans eğitimlerinde üniversitelerde klinik uygulama sırasında öğrenci hemşirelere yaşayarak öğrenmeleri ile kazandırılmaktadır (Hashemiparast et al 2019; Şendir, 2018).

Üniversitede öğrenci olmak ve üniversite yaşamı başlı başına bir stres ve duygu durum değişikliği oluşturan bir faktördür (Karaaslan ve ark., 2021; Yılmaz ve ark., 2017). Aynı zamanda üniversite dönemi genellikle, biyolojik olarak bir geçiş evresi olan ergenlik döneminde başlamaktadır. Ergenlik dönemindeki toplumsal, fizyolojik ve biyolojik değişiklikler öğrencileri çeşitli nedenlerle zorlamakta ve bu zorlamalar depresif belirtiler ortaya çıkarabilmektedir (Aloufi et al., 2021; Ulaş ve ark., 2015; Temel ark., 2007). Bu olumsuzlukların yanı sıra öğrenci hemşireler her an stresli ve akut durumların yaşandığı hastanelerde klinik uygulamalar yapmaktadırlar (Başar ve ark., 2015; Cleary et al., 2012; Karayurt ve ark., 2018).

Karşılaştıkları ya da karşılaştacakları durumlar duygu durumlarını etkileyip aynı zamanda mesleki düşüncelerini değiştirebilmektedir. Yeni arkadaş edinme, aileden uzakta yaşama, yurt yaşamına uyum sağlama, yoğun klinik uygulamalar, terminal dönemdeki hastalara bakım verme ihtimalleri, ölüme tanık olma, ekonomik durumları, meslekle ilgili düşünceleri öğrencileri olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkilemektedir (Bresolin et al., 2020; Özlük & Karaaslan, 2017; Tezel ve ark., 2009). Öğrenci hemşireler, mezuniyet sonrası hasta bakımından primer sorumlu olarak hemşirelik mesleğini yürüteceklerdir. Bu sebeple üniversite eğitim hayatlarında klinik uygulamalarda bakım davranışlarını etkili bir şekilde geliştirmelidirler. Bu nedenler geleceğin hemşireleri olan öğrenci hemşirelerde stres, anksiyete ve depresyon düzeyini artırarak bakım verme durumunun aksamasına ve verilen bakımın kalitesinin de düşeceğini düşündürmektedir (Chernomas & Shapiro 2013).

Yapılan bazı araştırmalarda öğrenci hemşirelerin depresyon düzeyleri çeşitli sebepler sonucunda yüksek olarak bulunmuştur (Bresolin et al., 2020; Genç Demirağ, 2017; Hür ve ark., 2014; İskender & Dokumacıoğlu, 2018; Reeve et al., 2013). Bu bağlamda hastanede yatan hastalarda en çok zaman geçiren meslek gruplarından biri olan öğrenci hemşirelerin depresyon durumlarının bakım davranışlarına ne derece etki edeceğinin belirlenmesi araştırmacılar tarafından önemli bulunmuştur. Araştırmacılar tarafından yapılan gözlemler ve ilgili literatürde (Karaaslan ve ark., 2021; Yılmaz ve ark., 2017) öğrenciler kendilerini klinik uygulama deneyimi yaşarken kaygılı olduklarını ve buna bağlı olarak kendilerini mutsuz, huzursuz, depresif duygu durum içinde hissettiklerini ve aynı zamanda klinik uygulamalar-daki sorumluluklarını yerine getirirken zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde (Dıgın ve Özkan, 2020; Gül ve Arslan, 2021; Gökşin ve Erzincanlı, 2020; Birimoğlu ve Ayaz, 2015; Kang et al., 2009; Loke et al., 2015; Türk ve ark., 2018; Ulaş ve ark., 2015; Ferri et al, 2020; Cleary et al, 2012; Gümüş ve Zengin, 2018) genelde öğrencilerin stresle başa çıkma durumları bunların çeşitli faktörlerle ilişkileri, depresyon ve anksiyete düzeyleri, sadece bakım davranışlarının ne düzeyde olduğu, bakım davranış algılarının ne olduğu gibi araştırmalar yapılmış fakat depresyon düzeyinin bakım davranışlarına etkisini araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada da klinik uygulama deneyimi yaşayan hemşirelik öğrencilerinin depresyon düzeylerinin bakım davranışlarıyla ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma Soruları:

Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Klinik uygulama deneyimi yaşayan öğrenci hemşirelerin depresyon düzeyleri ve bakım verme davranışları ne düzeydedir?
- Klinik uygulama deneyimi yaşayan öğrenci hemşirelerin bazı tanıtıcı özelliklerinin depresyon düzeyleri ve bakım davranışlarına etkisi nedir?

- Klinik uygulama deneyimi yaşayan öğrenci hemşirelerin depresyon düzeyleriyle bakım verme davranışları arasında bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Çalışma klinik uygulama deneyimi yaşayan hemşirelik öğrencilerinin depresyon düzeyleri ile bakım davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı ilişkisel araştırma tasarımıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Çalışma; Ankara ilindeki bir devlet üniversitesinde sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde eğitim gören öğrencilerle 10 Mart-15 Mayıs 2019 tarihleri arasında yürütülmüştür. Hemşirelik eğitimi teorik ve pratik uygulamalı eğitim olarak yürütülmektedir. Teorik eğitim ve uygulamalı eğitimin bir bölümü olan laboratuvar eğitimi yüz yüze fakülte bünyesindeki sınıf ve laboratuvarlarda, uygulamalı eğitim ise kamu hastaneleri kliniklerinde yürütülmektedir. Veri toplama formlarının uygulaması öğrencilerin teorik eğitim aldığı günlerde öğrenim gördükleri sınıflarda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren/Örnekleme

Çalışmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde Mart-Mayıs 2019 tarihleri arasında eğitim alan 2, 3 ve 4. sınıf öğrencisi toplam 503 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmaya 1.sınıf öğrencilerinin dahil edilmeme sebebi, çalışmanın verilerinin hazırlandığı sürede 1.sınıf öğrencilerinin klinik uygulama deneyimi yaşamamış olmasıdır. Çalışma gönüllülük esasına dayanarak uygulanmış ve çalışmanın örneklemini veri toplama sürecinde devamsızlık yapmayan, soruları eksiksiz ve tam cevaplandıran, gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 234 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. G Power3.1.9.4 programında correlation p H1=0.207, correlation p H0=0, a (tip 1 hata) =0.05 alınarak araştırmanın gücü %89 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Formları

Çalışmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu”, “Beck Depresyon Ölçeği” ve “Bakım Davranışları Ölçeği-24” ölçekleri kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu; Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Biri-moğlu & Ayaz, 2015; Erenoğlu ve ark., 2019) oluşturulan; katılımcıların yaş, cin-siyet, sınıf düzeyi, başarı algılama durumları gibi sosyodemografik özellikleri ve mezuniyet sonrası klinik alanda çalışma durumu, hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu gibi hemşirelik mesleğine ilişkin özellikleri yordayan 10 soruluk bir anket formudur.

Beck Depresyon Ölçeği; Beck Depresyon Ölçeği 1961 yılında Beck ve arkadaş-ları tarafından geliştirilen (Beck et al., 1961) 21 maddelik 4 seçenekli kendi kendi-ni değerlendirmek için geliştirilmiş bir ölçektir. Maddeler depresyonun seviyesine göre sıfırdan üçe kadar değişen dereceli bir ölçek üzerinde değerlendirilmektedir (0: Depresyonla İlgili Olumlu Olan İfadeler-3: Depresyonla İlgili Olumsuz Olan İfadeler). Puan ranjı 0-63'tür. Cevap seçeneklerinin puanlarına göre toplama sonu-cunda depresyon düzeyi belirlenmektedir. Toplamı 0-9 minimal depresyon, 10-16 hafif depresyon, 17-29 orta depresyon, 30-63 şiddetli depresyon olarak belirlen-mektedir. Beck Depresyon Ölçeğinin Türkçe 'ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması Hisli (1989) tarafından yapılmıştır ve cronbach değeri 0.80 olarak bulun-muştur (Hisli, 1989). Bu çalışmada cronbach katsayısı 0.877 bulunmuştur.

Bakım Davranışları Ölçeği-24; Wolf ve arkadaşları (1994) tarafından geliştiri-len ve Wu ve arkadaşları (2006) tarafından yapılandırılan ölçek, "Bakım Davranış-ları Ölçeği-42' nin (Caring Behaviors Inventory-42)" kısa formudur (Wu ve ark., 2006). Hemşirelik bakım sürecini değerlendirmek amacıyla tasarlanan ölçeğin Türkiye'deki güvenilirlik çalışmaları Kurşun ve Kanan (2012) tarafından yapılmıştır (Kurşun&Kanan, 2012). Ölçek hemşirelerin kendi kendilerini değerlendirmeleri-nin yanı sıra hastaların bakım algılarını karşılaştırmak amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek, 24 madde ve güvence (16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24), bilgi-beceri (9, 10, 11, 12, 15), saygılı olma (1, 3, 5, 6, 13, 19) ve bağlılık (2, 4, 7, 8, 14) olmak üzere 4 alt gruptan oluşmakta, yanıtlar için 6 puanlı likert tipi skala (1=asla, 2=hemen hemen asla, 3=bazen, 4=genellikle, 5=çoğu zaman, 6=her zaman) kullanılmaktadır. Ölçek puanlarının hesaplanmasında; tüm maddelerin puanları toplandıktan sonra 24'e bölünmesi ile 1-6 arasında toplam ölçek puanı; alt boyutlarda yer alan maddelerin puanları toplanarak elde edilen puanın madde sayısına bölünmesi ile 1-6 arasında alt boyut ölçek puanları elde edilmektedir. Alt boyut ve toplam ölçek puanı arttıkça hemşirelerin bakım davranışları algı düzeyleri artmaktadır. Kurşun ve Kanan'ın yapmış olduğu çalışmada ölçeğin cronbach değeri 0.97 şeklinde bulurken (Kurşun &Kanan, 2012) bu çalışmada cronbach katsayısı 0.957 bulunmuştur.

Çalışmanın Etik Yönü

Çalışmanın yapılabilmesi için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulundan izin (2019-11) alınmıştır. Araştırmacı tarafından, ölçek sahiplerinden e-posta yolu ile izin alınmıştır. Araştırmanın uygulanabilmesi

için araştırmanın uygulandığı fakültenin dekanlığından yazılı izin ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden araştırma hakkında bilgilendirildikten sonra yazılı onam alınmıştır. Araştırma, Helsinki Bildirgesi ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın ön uygulaması; 7-8 Mart 2019 tarihleri arasında hemşirelik bölümündeki 2. 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden araştırmayı katılmayı kabul eden ve her sınıftan yedi öğrenci olmak üzere toplam 21 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından bilgilendirme yapıldıktan sonra, öğrencilerin yazılı onamları alınıp, sınıf ortamında, öğrencilerin ders dışı zamanlarında ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Ön uygulama sonrası formlarda herhangi bir değişiklik yapılmadığı için 21 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

Çalışmanın uygulama aşamasında; veri toplam formları olan Kişisel Bilgi Formu, Beck Depresyon Ölçeği, Bakım Davranışları Ölçeği-24, öğrencilere çalışmanın amacı ve formların içeriği hakkında bilgi verilip yazılı onamları alındıktan sonra yüz yüze görüşme tekniği ile öğrenim gördükleri sınıflarda uygulanmıştır. Formların uygulanabilmesi için bölüm başkanlığından izin alındıktan sonra öğrencilerin ders ve sınav dışı zamanları tercih edilmiştir. Kişisel Bilgi Formu ve diğer ölçeklerin doldurulması, yaklaşık 7-10 dakika arası sürmüştür.

İstatistiksel Değerlendirme

Veriler IBM SPSS V22-23 ile analiz edilmiştir. Normal dağılıma uygunluk Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile incelenmiştir. İkili gruplara göre normal dağılan ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Bağımsız İki Örnek t Testi ve normal dağılmayan verilerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Üç ve üzeri gruplara göre normal dağılan verilerin karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi; normal dağılmayan verilerin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis testi kullanılmıştır ve çoklu karşılaştırmalar Dunn testi ile incelenmiştir. Normal dağılmayan veriler arasındaki ilişki Spearman's rho korelasyon katsayısı ile, normal dağılan veriler arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Analiz sonuçları kategorik veriler için frekans (yüzde) şeklinde nicel verilerse ortalama \pm standart sapma ve ortanca (minimum – maksimum) olarak sunulmuş, önem düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması 20.63 ± 1.4 (min=18, maks=31) olup, %88.0'nun kadın; %36.3'ünün 4.sınıfta öğrenim gördüğü; %45.3'ünün ailesinin yanında kaldığı ve %79.5'inin gelir durumunu orta olarak al-

gıladığı saptanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık yarısı (%54.7) hemşirelik bölümünü isteyerek tercih ettiğini ifade etmiş, % 70.5'inin okul başarısını orta olarak algıladığı saptanmıştır. Öğrencilerin %56'sının okul memnuniyet düzeyi orta olduğu; %63.2'sinin hemşirelik bölümünü değiştirmek istemediği sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri (n=234)

Tanıtıcı Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş Ortalaması $\bar{X} \pm SS = 20.63 \pm 1.40$ (min=18, maks=31)		
Cinsiyet		
Kadın	206	88.0
Erkek	28	12.0
Sınıf		
2.sınıf	73	31.2
3.sınıf	76	32.5
4.sınıf	85	36.3
Yaşanılan Yer		
Yurt	104	44.4
Aile yanında	106	45.3
Öğrenci evi	19	8.2
Diğer	5	2.1
Gelir		
İyi	35	15.0
Orta	186	79.5
Kötü	13	5.5
Hemşirelik Mesleğini İsteyerek Seçme		
Evet	128	54.7
Hayır	106	45.3
Başarı Algısı		
İyi	41	17.5
Orta	165	70.5
Kötü	28	12.0
Okul Memnuniyeti		
İyi	8	3.4
Orta	131	56.0
Kötü	95	40.6
Klinikte Çalışan Hemşirelerin Tutumundan Etkilenme		
Olumlu	51	21.8
Olumsuz	183	78.2
Hemşirelik Bölümünü Değiştirmeyi İsteme		
Evet	86	36.8
Hayır	148	63.2
Beck Depresyon Ölçeği Toplam Puan Ortalamasına göre gruplar		
Minimal (0-9)	92	39.3
Hafif düzey (10-16)	66	28.2
Orta düzey (17-29)	63	26.9
Şiddetli (30-63)	13	5.6

Katılımcıların "Beck Depresyon Ölçeği" toplam puan ortalaması 13.47 ± 9.01 ve "Bakım Davranışları Ölçeği-24" toplam puan ortalaması 4.88 ± 0.66 olarak elde edilmiştir. Ölçeklere ait cronbach katsayıları incelendiğinde değerler 0.834 ile 0.957 arasında değişmektedir. Elde edilen cronbach değerlerine göre ölçekler yüksek derecede güvenilir bulunmuştur (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2. Beck Depresyon Ölçeği ve Bakım Davranışları Ölçeği-24 ve alt boyutlarının toplam puan ortalamaları ve güvenirlik sonuçları

Ölçekler	$\bar{X} \pm SS$	Ortanca (min.- maks.)	Cronbach Değeri
Beck Depresyon Ölçeği toplam puan	13.47 ± 9.01	13.00 (0.00 – 47.00)	0.876
Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam puan	4.88 ± 0.66	4.94 (3.00 – 6.00)	0.957
Alt boyutlar			
Güvence	4.89 ± 0.69	4.94 (2.80 – 6.00)	0.899
Bilgi beceri	4.88 ± 0.75	5.00 (2.40 – 6.00)	0.841
Saygılı olma	4.92 ± 0.73	5.00 (2.30 – 6.00)	0.872
Bağlılık	4.79 ± 0.73	4.80 (2.60 – 6.00)	0.834

Araştırmaya katılan öğrencilerin Beck Depresyon Ölçeği toplam puanı ile Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam ve alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak önemli negatif yönlü zayıf bir ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Beck Depresyon Ölçeği toplam puanı ile Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam ve alt boyutları arasındaki korelasyon ilişkisi tabloda gösterilmiştir (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3. Beck Depresyon Ölçeği ile Bakım Davranışları Ölçeği-24 arasındaki ilişki

	Beck Depresyon Ölçeği toplam puan	
	r	p
Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam puan	-0.207	0.002
Güvence	-0.176	0.007
Bilgi beceri	-0.256	0.000
Saygılı olma	-0.160	0.014
Bağlılık	-0.188	0.004

r: Spearman's rho korelasyon katsayısı

Çalışmamızda yaş değişkeninin Beck Depresyon Ölçeği ve Bakım Davranışları Ölçeği-24 ile ilişkisi incelendiğinde, Bakım Davranışları Ölçeği-24 ile yaş değişkeni arasında pozitif yönlü fakat zayıf bir ilişki bulunmuştur. Yaş arttıkça bakım davranışlarının zayıf düzeyde arttığı söylenebilmektedir. Bu durum istatistiksel açıdan önemli derecede farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$). Yaş değişkeni ile Beck Depresyon Ölçeği arasında ise negatif yönlü zayıf bir ilişki bulunmuştur. Yaş değişkeni arttıkça Beck Depresyon Ölçeği toplam puanı azalmaktadır. Bu durum istatistiksel olarak önemli derecede farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$). Yaş değişkeni ile Bakım Davranışları Ölçeği-24'ün alt boyutu olan bilgi-beceri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki bulunmuştur ve bu değişik istatistiksel olarak önemli derecede farklılık göstermektedir ($p < 0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Beck Depresyon Ölçeği, Bakım Davranışları Ölçeği-24 ve alt boyutlarının yaş değişkeni ile arasındaki ilişki

	Yaş	
	r	p
Beck Depresyon Ölçeği	-0.100**	0.126
Bakım Davranışları Ölçeği-24	0.032*	0.625
Güvence	-0.022**	0.738
Bilgi beceri	0.171**	0.009
Saygı	-0.004**	0.947
Bağlılık	0.011**	0.866

*: Pearson Correlation katsayısı; **: Spearman's rho korelasyon katsayısı

Tablo 5 incelendiğinde öğrenim görülen sınıflar ile Beck Depresyon Ölçeği toplam puanı arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulunmuştur ($p<0.001$). Bu farklılık 3. sınıfların Beck Depresyon Ölçeği toplam puanlarının 2. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerin toplam puanlarından yüksek olarak elde edilmesinden kaynaklanmaktadır. Öğrenim görülen sınıflar ile Bakım Davranışları Ölçeği -24 alt boyutu olan bilgi beceri puanı arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulunmuştur ($p=0.005$). Bu farklılık 3. sınıfların bilgi beceri puanlarının 4. sınıf öğrencilerin bilgi beceri puanlarından düşük olarak elde edilmesinden kaynaklanmaktadır (Bkz Tablo 5).

Hemşirelik mesleğini isteyerek seçenlerin Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam puan ortalaması, istemeyerek seçenlerin toplam puan ortalamasından ($p=0.016$) ve bağlılık alt boyut puan ortalamasından ($p=0.012$) istatistiksel olarak önemli farklılık göstermektedir (Bkz Tablo 5).

Başarı algısı kötü olan öğrencilerin Beck Depresyon Ölçeği toplam puanları istatistiksel olarak önemli farklılık göstermektedir ($p=0.005$). Başarı algısı iyi olan öğrenci hemşirelerin Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam puanı istatistiksel olarak önemli farklılık göstermektedir ($p=0.013$). Bakım Davranışları Ölçeği-24'ün alt boyutları incelendiğinde ise başarı algısı iyi olan öğrencilerin güvence alt boyutu ($p=0.024$), bilgi-beceri alt boyutu ($p=0.003$) ve saygılı olma alt boyutu ($p=0.037$) istatistiksel olarak önemli derecede farklılık göstermektedir (Bkz. Tablo 5).

Klinikte çalışan hemşirelerin tutumlarından etkilenme durumu ile Bakım Davranışları Ölçeği-24'ün toplam puanları ($p=0.013$) ve bağlılık alt boyutu ($p=0.015$) arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulunmuştur. Klinikte çalışan hemşirelerin tutumlarından olumlu etkilenen öğrenci hemşirelerin bakım davranış algılarının arttığı görülmektedir (Bkz. Tablo 5).

Hemşirelik bölümü değiştirmeyi isteyen öğrencilerin Beck Depresyon Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulunmuştur ($p=0.001$). Hemşirelik bölümü değiştirmeyi isten öğrenci hemşirelerin Beck Depresyon Ölçeği toplam puan ortalaması değiştirmek istemeyenlere göre daha yüksek bulunmuştur

(Bkz. Tablo 5). Diğer değişkenlere göre ölçeklerin puan dağılımları arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulunmamıştır ($p>0.050$).

Tablo 5. Öğrencilerin bazı tanıtıcı özellikleri ile ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması

		Bakım Davranışları Ölçeği-24 Alt Boyut					
		Beck Depresyon Ölçeği	Bakım Davranışları Ölçeği-24	Güvence	Bilgi-Beceri	Saygılı Olma	Bağlılık
		Toplam	Toplam				
		X \pm SS	X \pm SS	X \pm SS	X \pm SS	X \pm SS	X \pm SS
Cinsiyet							
	Kadın	13.66 \pm 8.46	4.87 \pm 0.64	4.89 \pm 0.67	4.87 \pm 0.73	4.93 \pm 0.72	4.78 \pm 0.72
	Erkek	12.11 \pm 12.48	4.90 \pm 0.78	4.91 \pm 0.83	4.95 \pm 0.91	4.90 \pm 0.80	4.84 \pm 0.82
	Test istatistiği	U=2252	U=2724	U=2722	U=2646	U=2878.5	U=2691.5
	p	0.060	0.634	0.629	0.477	0.987	0.565
Sınıf							
	2.sınıf	12.00 \pm 9.05 b	4.95 \pm 0.66	5.00 \pm 0.72	4.87 \pm 0.76ab	5.04 \pm 0.68	4.86 \pm 0.70
	3.sınıf	17.07 \pm 8.91 a	4.76 \pm 0.69	4.79 \pm 0.72	4.68 \pm 0.76b	4.84 \pm 0.78	4.71 \pm 0.76
	4.sınıf	11.52 \pm 8.18 b	4.91 \pm 0.62	4.89 \pm 0.62	5.05 \pm 0.71a	4.90 \pm 0.72	4.81 \pm 0.74
	Test istatistiği	$\chi^2=20.623$	F=1.730	$\chi^2=3.263$	$\chi^2=10.468$	$\chi^2=2.533$	$\chi^2=1.560$
	p	<0.001	0.180	0.196	0.005	0.282	0.458
Hemşirelik mesleğini isteyerek seçme							
	Evet	12.63 \pm 8.99	4.97 \pm 0.61	4.98 \pm 0.63	4.96 \pm 0.72	5.01 \pm 0.65	4.90 \pm 0.70
	Hayır	14.48 \pm 8.98	4.76 \pm 0.70	4.78 \pm 0.74	4.77 \pm 0.79	4.81 \pm 0.80	4.66 \pm 0.5
	Test istatistiği	U=7689.0	t=2.429	U=5807.5	U=5862.5	U=5856.5	U=5491.5
	p	0.079	0.016	0.058	0.072	0.071	0.012
Başarı algısı							
	İyi	10.76 \pm 7.34b	5.10 \pm 0.60b	5.12 \pm 0.63b	5.09 \pm 0.69b	5.16 \pm 0.61b	5.00 \pm 0.68
	Orta	13.32 \pm 8.84b	4.87 \pm 0.63ab	4.88 \pm 0.67ab	4.90 \pm 0.70b	4.92 \pm 0.68ab	4.78 \pm 0.71
	Kötü	18.32 \pm 10.52a	4.56 \pm 0.82a	4.65 \pm 0.80a	4.41 \pm 0.95a	4.58 \pm 0.99a	4.55 \pm 0.87
	Test istatistiği	$\chi^2=10.479$	$\chi^2=8.676$	$\chi^2=7.497$	$\chi^2=11.415$	$\chi^2=6.597$	$\chi^2=5.286$
	p	0.005	0.013	0.024	0.003	0.037	0.071
Klinikte çalışan hemşirelerin tutumundan etkilenme							
	Olumlu	13.24 \pm 9.54	5.05 \pm 0.49	5.04 \pm 0.56	5.03 \pm 0.61	5.09 \pm 0.50	5.02 \pm 0.54
	Olumsuz	13.54 \pm 8.89	4.83 \pm 0.69	4.85 \pm 0.72	4.83 \pm 0.79	4.88 \pm 0.77	4.73 \pm 0.77
	Test istatistiği	U=4871.5	t=2.534	U=4009.5	U=4084	U=4102.5	U=3635
	p	0.631	0.013	0.124	0.171	0.185	0.015
Hemşirelik bölümünü değiştirmeyi isteme							
	Evet	15.95 \pm 9.47	4.83 \pm 0.70	4.83 \pm 0.73	4.78 \pm 0.84	4.91 \pm 0.75	4.76 \pm 0.72
	Hayır	12.03 \pm 8.44	4.90 \pm 0.64	4.93 \pm 0.66	4.93 \pm 0.70	4.93 \pm 0.71	4.81 \pm 0.74
	Test istatistiği	U=4702.0	U=5991.5	U=5881	U=5724	U=6362	U=6060.5
	p	0.001	0.455	0.332	0.198	0.997	0.542

χ^2 : Kruskal Wallis test istatistiği, F: Tek yönlü varyans analizi test istatistiği, t: Bağımsız iki örnek t test istatistiği, U: Mann-Whitney U test istatistiği, a-b: Aynı harfe sahip gruplar arasında bir fark yoktur.

TARTIŞMA

Üniversitede öğrenci olmak ve üniversite yaşamının başlı başına bir stres ve duygu durum değişikliği oluşturması, öğrenci hemşirelerde de çeşitli stres ve duygu durum değişikliğine neden olabilmektedir. Stres ve duygu durum değişikliğinin depresyona sebep olabileceği bilinmektedir. Bunun da öğrenci hemşirelerin bakım davranışlarını etkileyebileceği düşünülerek, klinik uygulama deneyimi yaşan hemşirelik öğrencilerinin depresyon düzeylerinin bakım davranışları ile ilişkisini inceleyen bu çalışmada literatür doğrultusunda tartışma bulguları sunulmuştur.

Neredeyse tüm insanlar tarafından hayatın herhangi bir döneminde deneyimlenen depresyon, evrensel bir yaşantı olarak nitelendirilmektedir (Alparlan ve ark.,2008) Dünya genelinde hemşirelik öğrencilerinin yaklaşık %34'ü depresif belirtiler yaşamaktadır (Tung et al., 2018). Çalışmamızda öğrencilerin yarısından fazlası hafif, orta ve şiddetli depresyon belirtisi göstermekle birlikte şiddetli belirtiler gösterenlerin oranı azımsanmayacak düzeydedir. Çalışmamızda 3. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin; hemşirelik bölümünü değiştirmek isteyen ve başarı algısı kötü olan öğrencilerin Beck Depresyon Ölçeği toplam puan ortalamalarının diğer sınıflara göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hemşirelik öğrencilerinde anksiyete ve depresif belirti sıklığını inceleyen bir çalışmada; öğrenci hemşirelerin %16.9'unun şiddetli depresif belirti gösterdiği ve aynı zamanda sınıflara göre istatistiksel olarak önemli farklılık gösterdiği bulunmuştur (Gümüş ve Zengin, 2018). Bir diğer çalışmada ise öğrencilerin okudukları sınıf ile Beck Depresyon Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak önemlilik bulunamamıştır (Ulaş ve ark., 2015). Uluslararası literatür incelendiğinde yapılan bir çalışmada öğrenci hemşirelerin %7.7 (n=9)'sinin şiddetli depresyon belirtisi gösterdiği ve akademik değişkenlerin depresyon toplam puanlarına etki ettiği bulunmuştur (Bresolin et al., 2020). Diğer bir çalışmada ise toplam 500 öğrencinin 35'inde şiddetli depresyon belirtisi görülüp son sınıf hemşirelik öğrencilerinin depresyon düzeylerinin daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır (Sing et al., 2017). Bu farklılık durumu öğrencilerin aldıkları derslerde zorlanmaları, klinik uygulamaya adaptasyon dönemi, ödev süreçleri ya da meslek hayatına atılmaya daha yakın olmakla ilgili olduğu düşünülmektedir.

Son zamanlarda gittikçe zorlaşan iş bulma durumu ve geleceğe yönelik duyulan kaygılar öğrencilerde depresyon durumunun artmasına neden olabilmektedir (Temel ve ark., 2007). Bu sebeple 3.sınıf öğrenci hemşirelerde depresyon durumu daha fazla görülebilirken, ilk sınıflarda ise yeni ortama alışma, ders müfredatındaki değişiklikler etki gösterebilmektedir. Devci ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin rahat yaşam ortamı ve kolay uyum sağlamaları sebebiyle ruh sağlığı üzerine olumlu etki gösterebileceğini belirtmişlerdir (Devci ve ark., 2013).

Çalışmamızda öğrencilerin bakım davranış düzeyi toplam puan ortalaması iyi düzeyde bulunmuştur. Hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirilen, ülkemizdeki (Sümen et al, 2021; Türk ve ark., 2018; Birimoğlu ve Ayaz, 2015; Dığın ve Özkan, 2020) ve yurtdışındaki (Labrague et al, 2017) çalışmalarda da öğrencilerin bakım algısı yüksek bulunmuştur. Ölçekten alınan puan arttıkça, öğrencilerin bakım davranışları algısının iyi olduğunu ve geleceğin hemşireleri olan öğrenci hemşirelerde bakım davranış düzeylerinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum; öğrencilerin bakım rollerini yerine getirdiklerini ve hemşireliği özümstediklerini düşündürmektedir.

Öğrencilerin Bakım Davranışları Ölçeği-24'ün alt boyutlarında en yüksek puan ortalaması saygılı olma alt boyutunda ve en düşük puan ortalaması bağlılık boyutunda bulunmuştur. Öğrencilerin en yüksek puanı aldığı saygılı olma alt boyutundaki ifadeler incelendiğinde, öğrencilerin hemşireliği sadece teorik ve psikomotor alanlardan ibaret görmediği, aynı zamanda hastayı bir birey olarak ele alarak bireyselleşmiş bakımı ve duyuşsal alanları da önemseddiği görülmektedir. Öğrencilerin en düşük puan ortalamasını aldığı bağlılık alt boyutunda; hastayı eğitime ya da bilgilendirme, hastaya zaman ayırma, hastanın gelişimine yardım etme/ destek olma, hastaya karşı sabırlı ve anlayışlı olma, bakımın planlamasında hastanın katılımını sağlama gibi bakım ile önemli bileşenler yer almaktadır. Çalışmamızda bağlılık alt boyutundan alınan düşük puan, öğrencilerin bakım konusunda diğer boyutlarda yer alan hemşireliğin temel rol ve sorumluluklarını yerine getirebildiği ancak hastaya zaman ayırarak hastayı eğitime, bilgilendirme, bakımın planlanmasına hasta katılımı sağlama gibi diğer önemli rol ve sorumluluklarını tam olarak yerine getiremediği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç, kaliteli bakım ve hasta memnuniyeti açısından önemlidir. Literatürde konuyla ilgili yapılan farklı çalışmalarda da (Türk ve ark., 2018, Sümen et al, 2021, Dığın ve Özkan, 2020, Labrague et al, 2017) çalışma bulgularımız ile benzer şekilde bağlılık alt boyutu puan ortalaması düşük bulunmuştur.

Çalışmamızda cinsiyet değişkeni ile Bakım Davranışları Ölçeği -24 ve alt boyutlarının puan dağılımı arasında önemli bir farklılığın olmaması literatürdeki bazı çalışmalar ile uyumludur (Labrague et al,2017, Birimoğlu ve Ayaz,2015). Bu bulgu bize öğrencilerin hemşirelik mesleğini cinsiyet temelli yaklaşımla değerlendirmeden, erkek hemşireler tarafından benimsendiğini ve bakım sırasında da cinsiyet ayrımı gözetmeksizin hastalarına bakım verebileceklerini düşündürmesi açısından olumlu bir bulgudur.

Öğrenci hemşirelerin öğrenim gördükleri sınıflarına göre bakım davranışları toplam puanı arasında önemli bir farklılık görülmemesine rağmen ($p>0.05$) bilgi beceri boyutu son sınıf öğrencilerinde daha yüksektir ($p=0.05$). Son sınıf öğrencilerinde bakım davranış düzeylerinin yüksek olmasının sebebi olarak öğrenim yılı ile teorik bilgilerinin fazla olması ve daha çok klinik uygulama deneyimi ya-

şamış olmaları düşünülmektedir. Dığın ve Özkan'ın yaptığı çalışmada da hemşirelik öğrencilerinin sınıf atladıkça bakım algılarının geliştiği ancak önemli bir fark oluşturmadığı bulunmuştur (Dığın ve Özkan, 2020). Labrague ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada da sınıfların bakım algıları üzerine bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir (Labrague et al,2017). Türk ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ise Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam puan ortalamasının 4.sınıftaki öğrencilerde en yüksek bulunurken 2.sınıftaki öğrencilerde en düşük olduğu saptanmıştır (Türk ve ark., 2018).

Hemşirelik mesleğini isteyerek seçenlerin seçmeyenlere göre bakım davranışları toplam puanı arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Hemşirelik mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin bakım davranış düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Birimoğlu ve Ayaz'ın yaptığı çalışmada da aynı şekilde hemşirelik mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin bakım davranışları ortalama puanı daha yüksek bulunmuştur (Birimoğlu ve Ayaz, 2015). Mesleğini isteyerek seçen öğrenci hemşirelerde hemşirelik mesleğini daha çok benimsemeleri sebebiyle bakım davranış düzeylerinin yüksek olduğu ve bu sonucun da öğrencilerin klinikte hemşirelik bakımını özümstediklerini ve sorumluluklarını yerine getirdiklerini düşündürmektedir. Hemşirelik mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin hem klinik ortamda hem de akademik anlamda daha başarılı olması ve profesyonel bir şekilde ilerleyebilmeleri açısından bu durum önemli olmaktadır.

Öğrencilerin klinikte çalışan hemşirelerin tutumlarından etkilenme durumuna göre bakım davranış düzeyleri arasında istatistiksel açıdan önemli bir farklılık bulunmuştur($p<0.05$). Klinikte çalışan hemşirelerin tutumlarından olumlu etkilenen öğrencilerin bakım davranış düzeylerinin arttığı görülmüştür. Yapılan çalışmalarda öğrencilerin, klinikte çalışan hemşirelerin tutumlarından olumsuz olarak etkilendikleri sonucuna varılmıştır (Aydın ve ark., 2017; Biçer ve ark., 2015). Klinikte çalışan hemşireler, öğrencilere meslek yaşantıları için birer örnek teşkil etmektedir. Öğrenciler, klinikte çalışan hemşirelerden gördükleri uygulamalar, öğrendikleri bilgiler ve aynı zamanda hasta bakım davranış şekilleriyle hemşirelik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemektedirler. Enns ve Gregory bakım vermedeki eksikliklerin bakımın devamının sağlanamaması ve hemşirelerin birbirine karşı nazik olmaması gibi nedenlerden kaynaklandığına vurgu yapmışlardır (Enns and Gregory, 2007).

Öğrencilerin başarı algısına göre bakım davranış düzeyleri arasında da istatistiksel olarak önemli bir fark vardır ($p<0.05$). Buradaki farklılığın nedeni başarı algısı iyi olan öğrencilerin bakım davranış düzeylerinin artmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin teorik başarılarının klinik uygulama deneyimlerine olumlu olarak etki gösterdiği düşünülmektedir. Teorik bilgi olarak yeterliliği olan öğrenci kendisine duyduğu özgüven ile kendi aktivitelerini yönlendirmekten ve başarılı olmaktan mutluluk duyar (Özdemir, 2016). Öğrencilerin başarı algıları olumsuz-

laştıkça bakım verme isteklerinin ve buna bağlı davranışlarının da azalacağı düşünülmektedir.

Çalışmada yapılan istatistikler sonucunda Beck Depresyon Ölçek puanı ve Bakım Davranışları Ölçeği-24 toplam ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak önemli fakat zayıf düzeyde negatif yönlü bir korelasyon saptanmıştır. Öğrenci hemşirelerin depresyon düzeyi arttıkça bakım davranışları zayıf düzeyde azalma göstermektedir. Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde öğrenci hemşirelerin bakım davranışlarıyla depresyon düzeyi ilişkisini inceleyen benzer çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak, yapılan literatür taraması sonucunda Malak Akgün (2017)'ün çalışmasında hemşirelik mesleğinin stresli bir meslek olduğu ve öğrenci hemşirelerin kişilik özelliklerinin bakım verme ve depresif hastalıklara yakalanma durumlarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Malak Akgün, 2017). Çalışma sonuçları bize öğrenci hemşirelerin depresyon düzeylerinin bakım davranışlarına etki gösterdiğini ve hangi parametrelerin etkilediğini göstermiştir. Bu parametreler çalışmanın sonuçlarına göre şu şekilde sıralanabilir; saygılı olma alt boyutunda hastayı bir birey olarak ele alma ve bireyselleşmiş hasta bakımını önemsenmesi, cinsiyet ayrımı olmadan hasta bakımı sunulması, son sınıf öğrencilerinin teorik bilgilerinin fazla olması, hemşirelik mesleğini isteyerek seçebilme, klinikte çalışan hemşirelerin tutumlarından olumlu etkilenme, öğrencilerin başarılarını iyi olarak algılamaları.

Araştırmanın Sınırlılığı

Bu çalışma sadece bir üniversitede, sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde klinik uygulama deneyimi yaşamış olan 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçların tüm hemşirelik öğrencilerine genellenemez.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızın sonucunda öğrenci hemşirelerin bakım davranışı algılarının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bakım verme davranışları ile aynı zamanda depresyon düzeyleri arasında istatistik olarak önemli düzeyde bir ilişki olduğunu göstermiştir. Depresyon düzeylerinin hangi parametrelerden etkilendiğine yönelik hemşirelik öğrencileri üzerinde daha detaylı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Ayrıca öğrenci hemşirelerin ve hemşirelerin bakım davranışları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar yeterli değildir ve bu tarz çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir. Öğrenci hemşirelerin klinikte çalıştıkları hemşireler tarafından bakım verme konusunda desteklenmeleri önemlidir. Öğrenci hemşirelerin uygulamaya çıktıkları kliniklerdeki hemşirelerle uyum içinde çalışmalarını için oryantasyon programları yapılması, öğrenciler için depresyona neden olan durumların belirlenmesi, öğrencilerin sosyal etkinliklerle des-

teklemesi ve öğrencilerin önerileri de göz önüne alınarak klinik uygulamaların şekillenmesi önerilmektedir. Geleceğin hemşiresi olacak öğrencilerden lisans eğitimlerinde bakım boyutlarını en iyi şekilde özümseyip klinik uygulamalarda daha başarılı olarak hemşirelik mesleğini icra etmeleri beklenmektedir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar ilişkisi beyan etmemektedir.

Yazar Katkısı

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study): BAÖ (%40), NÜD (%60)

Veri Toplanması (Data Acquisition): BAÖ (%70), NÜD (%30)

Veri Analizi (Data Analysis): BAÖ (% 70), NÜD (% 30)

Makalenin Yazımı (Writing Up): BAÖ (%50), NÜD (% 50)

Makale Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision): BAÖ (%50), NÜD(% 50)

KAYNAKLAR

- Aloufi, M.A., Jarden, R.J., Gerdtz, M.F., & Kapp, S. (2021). Reducing stress, anxiety and depression in undergraduate nursing students: Systematic review. *Nurse education today*, 102, 104877. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.104877>
- Alparslan, N., Yaşar, S., Dereli, E. & Turan, F. N. (2008). Sağlık yüksekokulu ve teknik eğitim fakültesi öğrencilerinde görülen depresif belirtiler ve bunu etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 10 (2), 48-57. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hemarge/issue/52698/694996>
- Andsoy, İl, Güngör, T., Dikmen, Y., & Nabel, EB (2013). Hemşirelerin bakım planını yönlendirmeler. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 3 (2), 1-7.
- Aydın, Y.D., Orak, N.Ş., Gürkan, A., Aslan, G., & Demir, F. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin klinik eğitimleri sırasında hemşirelerden aldığı desteğin değerlendirilmesi. *Journal of Academic Research in Nursing*, 3(3), 109-115.
- Aylaz, R., Kaya, B., Dere, N., Karaca, Z., & Bal, Y. (2007). Sağlık yüksekokulu öğrencileri arasındaki depresyon sıklığı ve ilişkili etkenler/depressive symptom frequency among health high school students and the associated factors. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8(1), 46-51.
- Başar, G., Akin, S. & Durna, Z. (2015). Hemşirelerde ve Hemşirelik Öğrencilerinde Problem Çözme ve İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1),125-147.
- Beck, A.T., Ward, C.H., Mendelson, M., Mock, J., & Erbaugh, J. (1961). An inventory for measuring depression. *Archives of General Psychiatry*, 4(6), 561-571.
- Bıçer, S., Ceyhan, Y.Ş., & Şahin, F. (2015). Hemşirelik öğrencileri ve klinik hemşirelerin klinik uygulamada öğrenciyi yapılan rehberlik ile ilgili görüşleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 23(3), 215-223.
- Birimoğlu, C., & Ayaz, S. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışlarını algılamaları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2(3), 40-48.
- Bresolin, J.Z., Dalmolin, G.L., Vasconcellos, S., Barlem, E., Andolhe, R., & Magnago, T. (2020). Depressive symptoms among healthcare undergraduate students. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 28, e3239. <https://doi.org/10.1590/1518-8345.3210.3239>.
- Büyükbayram, A., Arabacı, L. B., Taş, G., & Varol, D. (2016). Öğrenci hemşirelerin duygusal zekâ ve sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(3), 29-37.

- Cerit, B. & Çoşkun, S. (2018). Hasta ve hemşirelerin hemşirelik bakım kalitesine ilişkin algıları. *Turkish Journal of Clinics and Laboratory*, 9 (2), 103-109. DOI: 10.18663/tjcl.380674
- Cleary, M., Horsfall, J., Baines, J., & Happell, B. (2012). Mental health behaviours among undergraduate nursing students: Issues for consideration. *Nurse Education Today*, 32(8), 951-955.
- Chernomas, W.M., & Shapiro, C. (2013). Stress, depression, and anxiety among undergraduate nursing students. *International Journal of Nursing Education Scholarship*, 10(1), 255-266.
- Çolak Okumuş, D. (2016) Hemşirelerin duygusal zekâ düzeylerinin bakım davranışlarına etkisi, Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Dalgıç Y. (2017) Travmatik ve non-travmatik omurilik hasarlı bireylerde depresyon ve anksiyete belirtilerinin karşılaştırılması, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Deveci, S. E., Ulutaşdemir, N., & Açıık, Y. (2013). Bir sağlık yüksekokulunda öğrencilerde depresyon belirtilerinin görülme sıklığı ve etkileyen faktörler. *Fırat Tıp Dergisi*, 18(2), 98-102.
- Diğın, F., & Özkan, Z.K. (2020) Hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışları algılarının belirlenmesi. *Gevher Nesibe Journal Of Medical & Health Sciences*, 6(10), 16-21.
- Enns, C.L., & Gregory, D.M. (2007). Lamentation and loss: expressions of caring by contemporary surgical nurses. *Journal of Advanced Nursing*, 58 4, 339-47.
- Erenoğlu, R., Can, R., & Tambağ, H. (2019). Hemşirelik bakım davranışları ve bakım davranışları ile ilgili faktörler; Doğumevi örneği. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 29 (1) 79-88.
- Erer, M.T., Akbaş, M., & Yıldırım, G., (2017). Hemşirelik evrimsel hemşirelik süreci. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 7 (1), 1-5.
- Ferri, P., Stifani, S., Morotti, E., Nuvoletta, M., Bonetti, L., Rovesti, S., Cutino, A., & Di Lorenzo, R. (2020). Perceptions of caring behavior among undergraduate nursing students: A three-cohort observational study. *Psychology Research and Behavior Management*, 13, 1311-1322. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S279063>
- Genç Demirağ, D. (2017). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü ve Tıp Fakültesi öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı ile depresyon ve anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi (Doctoral dissertation, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi).
- Göçmen Baykara, Z. (2014). Hemşirelik bakımı kavramı. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 1(2), 92-99.
- Gökşın, İ., & Erzincanlı, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ile bakım davranışları arasındaki ilişki. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*, 12(1), 49-55.
- Göriş, S., Kılıç, Z., Ceyhan, Ö., & Şentürk, A. (2014). Hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(3), 137-142.
- Gözütok Konuk, T., & Tanyer, D. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışları algılarının incelenmesi. *Bakım Bilimleri Dergisi*, 8 (4), 191-197.
- Gül, Ş., & Arslan, S. (2021). Bir hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin hemşirelik bakım davranışları algısının belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 432-438.
- Gül, Ş., & Dinç, L. (2018). Hastaların ve hemşirelerin hemşirelik bakımına yönelik algılarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 5(3), 192-208.
- Gümüş, F., & Zengin, L. (2018). Hemşirelik öğrencilerinde anksiyete, depresif belirti sıklığı ve ilişkili faktörler. *Van Tıp Dergisi*, 25(4), 527-534.
- Hashemiparast, M., Negarandeh, R., & Theofanidis, D. (2019). Exploring the barriers of utilizing theoretical knowledge in clinical settings: A qualitative study. *International Journal of Nursing Sciences*, 6(4), 399-405. <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2019.09.008>
- Hisli, N. (1989). Beck depresyon envanterinin üniversite öğrencileri için geçerliliği, güvenilirliği. (A reliability and validity study of Beck Depression Inventory in a university student sample). *J. Psychol.*, 7, 3-13.
- Hür, S.D., Andsoy, İ.I., Şahin, A.O., Kayhan, M., Eren, S., Zünbül, N., ... & İnanmaz, N. (2014). Karabük üniversitesi sağlık yüksekokulu öğrencilerinde depresif belirtiler. *Journal of Psychiatric Nursing*, 5(2), 72-6.
- İskender, H., Dokumacıoğlu, E., Kanbay, Y., & Kılıç, N. (2018). Üniversite öğrencilerinde sağlıklı yaşam ve depresyon puan düzeyleri ile ilgili faktörlerin belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (4), 414-423.
- Kang, Y.S., Choi, S.Y., & Ryu, E. (2009). The effectiveness of a stress coping program based on mindfulness meditation on the stress, anxiety, and depression experienced by nursing students in Korea. *Nurse Education Today*, 29(5), 538-543.
- Karaaslan, D., Ergin, D., Demirbağ, S., & Celasin, N.Ş. Hemşirelik öğrencilerinin üniversite yaşamına uyum sürecinde sosyal destek algısının incelenmesi. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 4(1), 1-10.

- Karadağlı, F. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algıları ve etkileyen faktörler. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 81-91.
- Karayurt, Ö., Ursavaş, F.E., & İşeri, Ö. (2018). Hemşirelerin bireyselleştirilmiş bakım verme durumlarının ve görüşlerinin incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (2), 163-169.
- Kurşun, Ş., & Kanan, N. (2012). Bakım Davranışları Ölçeği-24'ün Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(4), 229-235.
- Kol, E., Geçkil, E., Arıkan, C., İlter, M., Özcan, Ö., Şakirgün, E., ... & Atay, S. (2017). Türkiye'de hemşirelik bakım algısının incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (3), 163-172.
- Labrague, L.J., McEnroe-Petitte, D.M., Papathanasiou, I.V., Edet, O.B., Arulappan, J., & Tsaras, K. (2017). Nursing students' perceptions of their own caring behaviors: a multicountry study. *International Journal of Nursing Knowledge*, 28(4), 225-232.
- Loke, J.C., Lee, K.W., Lee, B.K., & Mohd Noor, A. (2015). Caring behaviours of student nurses: Effects of pre-registration nursing education. *Nurse Education in Practice*, 15(6), 421-429. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2015.05.005>
- Mackintosh, C. (2000). Is there a place for "care" within nursing. *International Journal of Nursing Studies*, 37(4), 321-327.
- Malak Akgün, B. (2017). Sosyotropi Otonomi Kişilik Özellikleri ve Hemşirelik. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 26 (2) 163-177.
- Öner Altınok, H., Şengün İnan, F., & Üstün, B. (2011). Bakım: kavram analizi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 21 (3), 551-562.
- Özdemir, G. (2016). On Dokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Depresyon Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Tıpta Uzmanlık Tezi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.*
- Özdemir, L. (2016). Kişilik özelliklerinin bir girişimcilik boyutu olan denetim odağı üzerindeki etkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 17(2), 131-149.
- Özlük, B., & Karaaslan, A. (2017). Sağlık bilimleri fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin üniversite yaşamına uyumunda akran desteğinin etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (10), 209-222.
- Reeve, K.L., Shumaker, C.J., Yearwood, E.L., Crowell, N.A., & Riley, J.B. (2013). Perceived stress and social support in undergraduate nursing students' educational experiences. *Nurse Education Today*, 33(4), 419-424.
- Singh, S., & Chauhan, S. (2017). Prevalence of depression amongst nursing students, 6(2), 34-36. *Indian Journal of Research*, 6(2), 34-36.
- Sümen, A., Ünal, A., Teskereci, G., Kardeşoğlu, S., Aslan, K., Irmak, M.Ş., Aydın, E., & Aslan, H.B. (2021). The relationship between nursing students' professional attitudes and caring behaviors: A cross-sectional study. *Perspectives in Psychiatric Care*, 10.1111/ppc.12908. Advance online publication. <https://doi.org/10.1111/ppc.12908>.
- Şendir, M., Çelik, S., Dişsiz, M., Güney, R., Açıksöz, S., Kolcu, M., ... & Bektemür, G. (2018). Hemşirelik eğitimi ve uygulamasında yeni bir yaklaşım: Hemşirelik eğitimi ve uygulamasının bütünleşmesi. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi JAREN*, 4(2), 92-99.
- Temel, E., Bahar, A., & Çuhadar, D. (2007). Öğrenci hemşirelerin stresle baş etme tarzları ve depresyon düzeylerinin belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(5), 107-118.
- Tezel, A., Arslan, S., Topal, M., Aydoğan, Ö., Koç, Ç., & Şenlik, M. (2009). Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerileri ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(4), 1-10.
- Tung YJ, Lo KKH, Ho RCM, Tam WSW, (2018). Prevalence of depression among nursing students: A systematic review and meta-analysis. *Nurse Educ Today*. Apr;63:119-129. doi: 10.1016/j.nedt.2018.01.009. Epub 2018 Feb 9. PMID: 29432998.
- Türk, G., Adana, F., Erol, F., Çelik Akyıl, R., & Taşkıran, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçme nedenleri ile bakım davranışları algısı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 1-10.
- Ulaş, B., Tatlıbadem, B., Nazik, F., Sönmez, M., & Uncu, F. (2015). Üniversite öğrencilerinde depresyon sıklığı ve ilişkili etmenler. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 71-75.
- Ünsal, A. (2017). Hemşireliğin dört temel kavramı: insan, çevre, sağlık & hastalık, hemşirelik. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 11-28.
- Yılmaz, DU., Korhan, EA., & Khorshid, L. (2017). Bir palyatif bakım kliniğinde hemşirelik kalitesinin değerlendirilmesi. *İnsan Bilimleri Dergisi*, 14 (3), 2968-2980.
- Yılmaz, M., Yaman, Z., & Erdoğan, S. (2017). Öğrenci hemşirelerde stres yaratan durumlar ve baş etme yöntemleri. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(2), 88-99.
- Wu, Y., Larrabee, J.H., & Putman, H.P. (2006). Caring behaviors inventory: A reduction of the 42-item instrument. *Nursing Research*, 55(1), 18-25.